

Usnesení soudu v řízení o dědictví

Nelze se s úspěchem domáhat určení neplatnosti dohody dědiců o vypořádání dědictví pravomocně schválené usnesením soudu vydaným v řízení o dědictví; taková žaloba, je-li podána, musí být soudem zamítnuta.

(Usnesení Nejvyššího soudu České republiky sp.zn. 21 Cdo 305/2008, ze dne 18.12.2008)

Nejvyšší soud České republiky rozhodl v právní věci žalobkyně M. K., zastoupené advokátkou, proti žalovanému J. Š., o určení neplatnosti dohody o vypořádání dědictví, vedené u Okresního soudu Brno-venkov pod sp. zn. 24 C 105/2006, o dovolání žalobkyně proti rozsudku Krajského soudu v Brně ze dne 25. dubna 2007, č.j. 18 Co 48/2007-42, tak, že usnesení krajského soudu a usnesení Okresního soudu Brno - venkov ze dne 21. listopadu 2006, č.j. 24 C 105/2006-28, se zrušují a věc se vrací Okresnímu soudu Brno - venkov k dalšímu řízení.

Z odůvodnění :

Žalobou podanou u Okresního soudu Brno-venkov dne 14.2.2006 se žalobkyně domáhala určení, že „dědická dohoda ze dne 11.12.1980 č.j. bývalého Státního notářství 5 D 114/80-21 č.l. 21-22, podle které pozůstalá dcera M. K. v pozůstalosti obdrží nemovitost, parcela č. 1002/2 - zahrada o výměře 732 m², zapsaná na LV pro k.ú. Ú. u B. a žalovaný obdrží předmětné nemovitosti, tj. v původním značení parc. č. 1002, 1003, 988 vše zapsáno v KN Ž., LV, obec i k.ú. Ú. u B. a dále parc. č. 380, 381, 382/1, 382 a id. polovinu nemovitosti na LV, rodinný dům č.p. 755, k.ú. Š., st. parc č. 131/1 a vyplatí pozůstalé manželce R. Š. částku 8.000,- Kč do 31.12.1981 je absolutně neplatná“.

Okresní soud Brno-venkov usnesením ze dne 21.11.2006, č.j. 24 C 105/2006-28, řízení zastavil a rozhodl, že žalovaný nemá právo na náhradu nákladů řízení. Uvedl, že „ze spisu bývalého Státního notářství B. sp. zn. 5C 114/80 vzal za prokázané, že rozhodnutím ze dne 11.12.1980 byla schválena dohoda dědiců, mimo jiné v tom směru, že žalobkyně z majetku dědictví obdrží do svého vlastnictví parcelu č. 1002/2 - zahrada o výměře 737 m² v k.ú. Ú. u B. (zapsanou na LV) a že žalovaný obdrží do svého vlastnictví ideální polovinu nemovitostí zapsaných na LV v k.ú. Š. a dále do svého vlastnictví obdrží všechny nemovitosti zapsané na LV v k.ú. Ú. u B. s výjimkou parcely č. 1002/2 s tím, že žalovaný vyplatí žalobkyni částku 8.000,- Kč, a to nejpozději do 31.12.1981“; že „rozhodnutí o schválení této dědické dohody nabylo právní moci dne 11.12.1980, když všichni účastníci dědické dohody se vzdali práva odvolání“; že „dále bylo z dědického spisu prokázano, že žalobkyně podala dne 18.12.1992 návrh na obnovu dědického řízení s odůvodněním, že jednání o uzavření dědické dohody se neúčastnila a tuto dohodu nepodepsala“; že „usnesením Městského soudu v Brně ze dne 22.2.1995 byl návrh žalobkyně na obnovu řízení zamítnut a toto usnesení nabylo právní moci dne 5.9.1996“; že „v tomto případě bylo o vlastnictví předmětných nemovitostí pravomocně rozhodnuto“; že „pokud žalobkyně s tímto rozhodnutím nesouhlasila, měla podat řádný nebo mimořádný opravný prostředek“; že „bylo prokázano, že žalobkyně nepodala řádný opravný prostředek a že její mimořádný opravný prostředek (návrh na obnovu řízení) byl pravomocně zamítnut“; že „výrok rozhodnutí státního notářství je závazný vůči žalobkyni i vůči žalovanému a nelze ho dnes již nijak napadnout“; že „v této věci se tedy jedná o překážku věci rozhodnuté (rei iudicatae) ve smyslu § 159a odst. 5 o.s.ř.“; že „jelikož tato základní podmínka nebyla splněna, soud řízení podle § 104 odst. o.s.ř. musel bez dalšího zastavit“.

K odvolání žalobkyně Krajský soud v Brně usnesením ze dne 25.4.2007, č.j. 18 Co 48/2007-42, usnesení soudu prvního stupně potvrdil a rozhodl, že žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů odvolacího řízení. Dospěl k závěru, že „v projednávané věci není splněna podmínka řízení spočívající v existenci zahájeného řízení o dědictví po zůstaviteli F. Š., v němž jedině se může soud zabývat platností dohody dědiců o vypořádání dědictví při rozhodování o jejím schválení či neschválení, v rámci rozhodnutí o vypořádání dědictví, kterým se toto řízení končí“; že „nedostatek této podmínky řízení, která je svou povahou podmínkou neodstranitelnou, brání, aby soud o žalobě rozhodoval“; že „proto nepřichází v úvahu jiné rozhodnutí soudu, než zastavení řízení podle ustanovení § 104 odst. 1 věty první o.s.ř.“.

Proti tomuto rozsudku odvolacího soudu podala žalobkyně dovolání. Uvádí, že „dohodu dědiců ani protokol o schválení dědické dohody ze dne 11.12.1980 nepodepsala a učinila tak za ni jiná neznámá osoba“; že „skutečnost, že za ni někdo uzavřel dědickou dohodu se dozvěděla teprve v průběhu roku 1992“; že „v průběhu dědického řízení, před údajným uzavřením dědické dohody, bylo mezi dědici ujednáno, že nemovitosti obdrží dědici podle toho, jak jsou fakticky užívány, z čehož dovolatelka vycházela“; že „dohoda je absolutně neplatná, neboť dovolatelka nikdy neučinila projev vůle, který by směřoval ke vzniku dědické dohody“; že „schválení dohody dědiců státním notářstvím podle § 39 odst. 2 zákona č. 95/1963 Sb., o státním notářství nemá na právní povahu dědické dohody žádný vliv a nemůže mít za následek zhojení absolutní neplatnosti takové dohody“; že „odepřením hmotně-právního projednání žaloby soudy v podstatě připustily, že lze nabýt vlastnické právo na základě absolutně neplatného právního úkonu a upřely jí, jakožto právoplatné dědičce, její listinou zaručené právo dědit jakož i právo na ochranu jejího vlastnického práva“; že „v daném případě neobstojí argument soudu, že se jedná o věc rozsouzenou“; že „rozhodnutí bývalého státního notářství, kterým se schvaluje dohoda dědiců, nemůže tvořit překážku věci rozsouzené ve vztahu k určovací žalobě o neplatnost dědické dohody“; že „totožnost předmětu řízení předpokládá jak totožná skutková tvrzení žalobce, tak i totožný žalobní petit (NS ČR 22 Cdo 347/2005), což není daný případ“; že „naléhavý právní zájem na určení neplatnosti předmětné dohody spočívá zejména v tom, že bez soudem vyslovené neplatnosti této dohody setrvává stav, ve kterém je porušeno její právo na dědění a právo na ochranu vlastnictví“; že „pokud soud vysloví neplatnost této dohody, lze mít důvodně za to, že dědický soud zahájí ve smyslu § 175x o.s.ř. řízení o dědictví ohledně majetku zůstavitele, který byl zahrnut do této absolutně neplatné dohody“; že „bez vyslovení neplatnosti napadené dědické dohody nelze řízení dle § 175x o.s.ř. zahájit“; že „za současného stavu je tedy jí uplatněný postup jediným způsobem, jakým se může domoci svých práv“. Navrhla, aby Nejvyšší soud ČR usnesení soudů obou stupňů zrušil a aby věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

Nejvyšší soud České republiky jako soud dovolací (§ 10a o.s.ř.) po zjištění, že dovolání proti pravomocnému usnesení odvolacího soudu bylo podáno oprávněnou osobou (účastnicí řízení) ve lhůtě uvedené v ustanovení § 240 odst. 1 o.s.ř. a že jde o usnesení, proti kterému je podle ustanovení § 239 odst. 2 písm. a) o.s.ř. dovolání přípustné, přezkoumal napadené usnesení ve smyslu ustanovení § 242 o.s.ř. bez nařízení jednání (§ 243a odst. 1 věta první o.s.ř.) a dospěl k závěru, že dovolání je opodstatněné.

Z obsahu spisu vyplývá, že v řízení o dědictví po F. Š., (dále též jen „zůstavitel“), byla rozhodnutími tehdejšího Státního notářství B. ze dne 11.12.1980, č.j. 5 D 114/80-22 a č.j. 5 D 114/80-22, určena obecná cena majetku zůstavitele, výše jeho dluhů a čistá hodnota dědictví; schválena dohoda dědiců o vypořádání dědictví po zůstaviteli a bylo potvrzeno nabytí dědictví podle schválené dědické dohody. Při posouzení dědického práva vycházelo státní notářství ze závěru, že dědici zůstavitele jsou ze zákona jeho manželka R. Š. a děti M. K. a J. Š.

Návrh na obnovu řízení o dědictví po zůstaviteli podaný M. K. dne 21.12.1992 byl usnesením Městského soudu v Brně ze dne 22.2.1995, č.j. II D 574/93-67, zamítnut; toto usnesení bylo k odvolání M. K. potvrzeno usnesením Krajského soudu v Brně ze dne 23.7.1996, č.j. 18 Co 308/95-82.

Věc projednání dědictví po zůstaviteli je třeba i v současné době posuzovat (srov. čl. III bod 10 písm.b) zákona č. [519/1991](#) Sb., kterým se mění a doplňuje občanský soudní řád a notářský řád, § 873 obč. zák. a čl. II bod 2 zákona č. [263/1992](#) Sb., kterým se mění a doplňuje občanský soudní řád) podle právních předpisů, účinných ke dni smrti zůstavitele, tj. podle zákona č. [40/1964](#) Sb., občanský zákoník, ve znění zákona č. [58/1969](#) Sb. (dále jen „obč. zák.“) a podle zákona č. [95/1963](#) Sb., o státním notářství a o řízení před státním notářstvím (notářský řád), ve znění zákona č. [158/1969](#) Sb., č. [29/1978](#) Sb. (dále též jen „not.ř.“); řízení však od 1.1.1993 probíhá u soudu (srov. čl. II bod 1 a 2 zákona č. [263/1992](#) Sb.).

Podle ustanovení § 482 odst. 1 a 2 obč.zák., je-li více dědiců, vypořádají se u státního notářství (nyní soudu) mezi sebou o dědictví dohodou. Neodporuje-li dohoda zákonu nebo zájmu společnosti (dobrým mravům), státní notářství (nyní soud) ji schválí.

Usnesením o dědictví se dědické řízení končí (srov. 42 not.ř., nyní § 175s o.s.ř.). Bez ohledu na to, jaká uplynula doba od smrti zůstavitele do vydání usnesení, se jím deklarují právní vztahy s účinností ke dni smrti zůstavitele. Bylo-li prokázáno dědické právo více osob, soud schválí jejich dohodu o vypořádání dědictví, neodporuje-li zákonu nebo dobrým mravům [srov. § 39 odst. 2 not.ř., nyní § 175q odst. 1 písm. c) o.s.ř. a § 482 obč.zák.]. Dohodu o vypořádání dědictví je možné uzavřít jen před soudním komisařem nebo před soudem. Dokud nebude dohoda, k níž došlo do protokolu u soudu nebo soudního komisaře, podepsána jejími účastníky, nelze k ní přihlídnout. Dohodu musí uzavřít všichni, jimž svědčí dědické právo po zůstaviteli; okolnost, jaký dědický titul jim svědčí (tj. zda dědí ze zákona nebo ze závěti anebo z obou těchto titulů), není přitom významná. Uzavřená dohoda o vypořádání dědictví může být za řízení změněna, odvolána nebo nahrazena novou dohodou, a to i během odvolacího řízení, dokud odvolací soud ve věci nerozhodl. Změna dohody, její odvolání nebo nahrazení novou dohodou jsou možné jen se souhlasem všech dědiců, kteří ji uzavřeli. Dohoda o vypořádání dědictví se musí týkat všeho majetku, který byl uveden v soupisu aktiv dědictví. Dohodou nelze řešit do budoucna případné nároky dědiců k majetku zůstavitele, který by se mohl dodatečně objevit po skončení dědického řízení. Dohodou o vypořádání dědictví mohou (ale nemusí) být upraveny též pasiva dědictví. Uzavřou-li dědici takovou dohodu, podle které by měli odpovídat za zůstavitelovy dluhy jinak, než to vyplývá z § 470 obč.zák., jsou věřitelé zůstavitele účastníky dědického řízení (srov. § 28 not.ř., nyní § 175b o.s.ř.). K tomu, aby soud mohl takovou dohodu schválit, je třeba, aby s ní dohodou dotčení věřitelé vyslovili souhlas. Dohoda o vypořádání dědictví musí být určitá a srozumitelná; musí z ní mimo jiné bez pochybností vyplývat, jaký zůstavitelův majetek každý z dědiců nabývá. Obsahuje-li dohoda závazek dědice vyplatit jinému dědici dědický podíl nebo jeho část v penězích, musí být sjednána také lhůta k plnění; je také možné, aby bylo sjednáno zajištění tohoto závazku, například zástavním právem k věci, právu nebo jiné majetkové hodnotě z dědictví. Dojde-li k uzavření dohody o vypořádání dědictví, soud rozhoduje o jejím schválení či neschválení bez dalšího návrhu. Dohodu může soud schválit jen v tom znění a v té podobě, v jakém byla uzavřena; je vyloučeno, aby soud rozhodl o schválení jen části dohody nebo aby při schválení část dohody vypustil, a to i tehdy, kdyby šlo o ujednání nadbytečné, které v dohodě jinak nemá místo. Jestliže soud dohodu o vypořádání dědictví neschválí, pokračuje po právní moci usnesení v řízení. To samozřejmě neznamena, že by dědici nemohli o vypořádání dědictví uzavřít novou dohodu.

Závaznost usnesení soudu vydaných v dědickém řízení nastává zvláštním způsobem. Výroky usnesení, které se týkají dědického práva (které určují, kdo je zůstavitelovým dědicem), jsou závazné pro každého. Ostatní výroky usnesení soudu vydaného v dědickém řízení jsou závazné jen pro účastníky dědického řízení (jejich právní nástupce) a v tomto rozsahu také (§ 159a odst. 4 o.s.ř.) pro všechny soudy, správní úřady a jiné orgány veřejné správy (srov. např. zprávu projednanou a schválenou občanskoprávním kolegiem bývalého Nejvyššího soudu ČSR ze dne 18.6.1982, sp.zn. Cpj 165/81, uveřejněnou ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek pod č. 49, ročník 1982; rozsudek

Nejvyššího soudu ČSR ze dne 28.10.1982, sp.zn. 3 Cz 32/82, uveřejněný ve Sborníku Nejvyššího soudu ČSSR, díl IV, str. 751).

Pokud rozhoduje soud ve sporném řízení o otázkách souvisejících s řízením o dědictví, vychází vždy z konkrétního zákonného ustanovení (srov. např. § 485 obč.zák., § 18 a 48 not.ř., nyní § 175k odst. 2 a 3 a § 175y o.s.ř.). Možnost opětného posouzení dohody dědiců o vypořádání dědictví pravomocně schválené usnesením soudu vydaným v řízení o dědictví (§ 39 odst. 2 not.ř., nyní § 175q odst. 1 písm. c/ o.s.ř.) ve sporném soudním řízení z žádného zákonného ustanovení nevyplývá. Povaha věci přitom vylučuje možnost aplikovat na řízení o dědictví ustanovení § 99 odst. 3 o.s.ř. umožňující zrušit rozsudkem usnesení o schválení smíru, je-li smír podle hmotného práva neplatný (k tomu srov. rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 24.10.1968, sp.zn. 2 Cz 6/68, uveřejněné ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek pod č. 61, ročník 1969, od jehož závěrů nemá Nejvyšší soud důvod se odchýlovat ani v současnosti; též rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 26.8.2008, sp.zn. 21 Cdo 1240/2007).

Z výše uvedeného vyplývá, že se nelze s úspěchem domáhat určení neplatnosti dohody dědiců o vypořádání dědictví pravomocně schválené usnesením soudu vydaným v řízení o dědictví; taková žaloba, je-li podána, proto musí být soudem zamítnuta (§ 39 odst. 2 not.ř., nyní § 175q odst. 1 písm. c/ o.s.ř.). Případné rozhodnutí soudu, vydané ve sporném řízení, že soudem schválená dohoda o vypořádání dědictví je neplatná, by totiž nemělo (nemohlo mít) vliv na závaznost rozhodnutí vydaného soudem v řízení o dědictví podle § 39 odst. 2 not.ř. (nyní § 175q odst. 1 písm. c/ o.s.ř.).

Závěr odvolacího soudu, že „nedostatek podmínky řízení spočívající v neexistenci zahájeného řízení o dědictví po zůstaviteli, brání, aby soud o žalobě rozhodoval“, a že „proto nepřichází v úvahu jiné rozhodnutí soudu, než zastavení řízení podle ustanovení § 104 odst. 1 věty první o.s.ř.“, proto není správný.

Z uvedeného je zřejmé, že usnesení odvolacího soudu není správné. Nejvyšší soud České republiky proto usnesení odvolacího soudu zrušil (§ 243b odst. 2 část věty za středníkem o.s.ř.). Jelikož důvody, pro které bylo zrušeno rozhodnutí odvolacího soudu, platí i pro rozhodnutí soudu prvního stupně, zrušil dovolací soud i toto rozhodnutí a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení (§ 243b odst. 3 věta druhá o.s.ř.).

© EPRAVO.CZ - Sbírka zákonů , judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Koupě nemovité věci](#)
- [Nesprávný úřední postup \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Platební neschopnost \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Předkupní právo \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Přerušování řízení \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Rodinný závod \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Dědictví](#)
- [Výživné](#)
- [Valná hromada](#)
- [Ustanovení zástupce](#)
- [Náhrada škody](#)